

Олена Юріївна САЛМАНОВА,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,
кандидат юридичних наук, професор
(Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖВІДОМЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Статтю присвячено аналізу сучасного стану адміністративно-правового регулювання міжвідомчої взаємодії суб'єктів протидії домашньому насильству. Проаналізовано положення закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яким запроваджено нову модель системи взаємодії уповноважених суб'єктів у вказаній сфері. Зазначено, що ефективна протидія домашньому насильству неможлива без системної співпраці державних органів та громадських інституцій, оскільки ця проблема має багатогранний характер, а, отже, її вирішення потребує одночасного застосування правоохоронних, соціальних, медичних, освітніх та правових інструментів. У статті надано авторське визначення поняття міжвідомчої взаємодії суб'єктів у сфері протидії домашньому насильству, згідно з яким воно визнано різновидом соціально-правової співпраці (взаємодії на засадах партнерства) органів виконавчої влади (насамперед, Національної поліції), відомств, інших державних установ, органів місцевого

самоврядування та окремих громадських інституцій, які у межах наданих законом повноважень здійснюють організаційні (спеціалізовані і професійні) заходи, цілеспрямовані дії на засадах партнерства з метою реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Окрему увагу приділено аналізу нормативно-правових актів, які регулюють специфіку повноважень підрозділів Національної поліції у сфері протидії домашньому насильству. Зроблено висновок про те, що уповноважені підрозділи Національної поліції є ключовими суб'єктами оперативного реагування на випадки домашнього насильства, а також саме на них покладено функцію превенції в зазначеній сфері. З урахуванням новітніх викликів і змін у діючому законодавстві України визначено основні напрямки удосконалення адміністративно-правових засад міжвідомчої взаємодії Національної поліції України з іншими державними і громадськими інституціями у сфері протидії домашньому насильству в умовах сьогодення. Зокрема, зазначено, що важливішою умовою підвищення ефективності системи протидії домашньому насильству є належна цифровізація процесів міжвідомчої взаємодії.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, суб'єкти протидії домашньому насильству, міжвідомча взаємодія, Національна поліція України.

Постановка проблеми. Проблема домашнього насильства залишається однією з найгостріших соціальних проблем сучасної України. За даними Національної поліції України, щороку фіксується понад 200 тисяч звернень до поліції з приводу домашнього насильства¹. Нажаль, за останні три роки статистика демонструє ще більш тривожну тенденцію: спостерігається значне зростання кількості зареєстрованих звернень з приводу насильства в сім'ї. Соціальна напруга, масове внутрішнє переміщення осіб з прифронтових та окупованих територій країни, психологічні травми, пов'язані з війною – це ті обставини, які стали каталізаторами для збільшення кількості випадків насильства в сім'ях. Так, у 2023 році було зафіксовано 291 428 таких звернень, що на 47 047 більше, ніж у 2022 році. Втім у період з січня по жовтень 2024 року зареєстрована рекордна кількість звернень у порівнянні попереднім роком². При цьому, спостерігається ситуація, при якій на тлі зростання рівня виявлення випадків домашнього насильства, ефективність правосуддя та притягнення кривдників до відповідальності знижується. Все це свідчить про масштабність такого негативного явища як домашнє насильство в українському суспільстві, та вказує на необхідність утворення ефективного

¹ Барсукова О. Скільки українців потерпали від домашнього насильства за перші 5 місяців 2025 року? Дані поліції. *Українська правда*, 2025. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/policiya-nazvala-kilkist-zayav-pro-domashnye-nasilstvo-za-5-rokiv-309014>.

² В Україні оприлюднили статистику домашнього насильства. *Офіційний сайт «УП. Життя»*. URL: <https://greenpost.ua/news/v-ukrayini-oprylyudnyly-statystyku-domashnogo-nasystva-i93196>.

правового механізму його протидії, і насамперед комплексних координованих дій з боку різних органів публічної влади. Отже, нагальною є потреба в перегляді адміністративно-правового механізму взаємодії уповноважених суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству, та адаптації його відповідно до міжнародних стандартів та викликів сьогодення.

Особливу значущість питання адміністративно-правового регулювання взаємодії органів державної влади у сфері протидії домашньому насильству отримало з прийняттям у 2017 році Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» за № 2229-VIII¹, який запровадив нову модель міжвідомчої співпраці уповноважених суб'єктів у вказаній сфері. Втім, саме Національна поліція, як центральний орган виконавчої влади в Україні, що служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини², відіграє ключову роль у системі суб'єктів протидії домашньому насильству. Водночас, ефективність її діяльності значною мірою залежить від дієвих організаційно-правових механізмів взаємодії з судами, органами прокуратури, закладами охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, іншими громадськими інституціями у сфері протидії домашньому насильству. Однак практика правозастосування засвідчує наявність значних прогалин і недоліків у адміністративно-правовому регулюванні взаємодії підрозділів поліції та інших суб'єктів протидії домашньому насильству особливо в умовах війни.

Питання правового регулювання діяльності органів державної влади, у тому числі і правоохоронних органів, у сфері протидії домашньому насильству в контексті науки адміністративного права розглядали у своїх працях такі науковці як О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, К. Л. Бугайчук, А. М. Дідук, К. Б. Левченко, Т. П. Мінка, О. В. Негодченко, А. А. Пухтецька та інші. Проте проблемні адміністративно-правові аспекти щодо визначення змісту та форм міжвідомчої взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими уповноваженими органами державної влади та громадськими інституціями у сфері протидії домашньому насильству в науковій літературі залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає у з'ясуванні сутності адміністративно-правових засад взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими органами державної влади у сфері протидії домашньому насильству, виявленні прогалин і недоліків у чинному адміністративному законодавстві України, та розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо його удосконалення в цій сфері.

Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити ряд важливих завдань: дослідити систему суб'єктів протидії домашньому насильству в

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

² Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Україні; проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють міжвідомчу взаємодію органів Національної поліції з іншими державними структурами у вказаній сфері, виявити в ній прогалини і недоліки; сформулювати пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правових засад міжвідомчої взаємодії суб'єктів протидії домашньому насильству в умовах дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», ставши основою формування сучасної системи протидії домашньому насильству в Україні, кардинально змінив підходи до розуміння цієї проблеми в суспільстві. Так, в законі вказано, що протидія домашньому насильству – це система заходів, яку здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на: 1) припинення домашнього насильства; 2) надання допомоги і захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди; 3) належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки¹.

Також законодавець чітко вказав, що ефективна протидія домашньому насильству неможлива без системної співпраці різних відомств, оскільки ця проблема має багатогранний характер і потребує одночасного застосування правоохоронних, соціальних, медичних, освітніх та правових інструментів. Тому центральне місце у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» займають статті 7–14, які регламентують повноваження кожного суб'єкта системи протидії, принципи їхньої взаємодії².

Ключовою нормою, що регулює міжвідомчу взаємодію, є стаття 15 вказаного Закону, яка встановлює загальний принцип співпраці та обміну інформацією між усіма суб'єктами системи протидії. Важливо, що ця стаття уповноважила Кабінет Міністрів України розробити детальний порядок такої взаємодії, що дозволило конкретизувати загальні норми закону у спеціальному підзаконному акті. Реалізуючи це повноваження, Уряд прийняв постанову №658 від 22 серпня 2018 року «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»³. Цей документ став центральним нормативним актом, що регламентує процедури координації та обміну інформацією між органами. Порядок встановлює чіткі алгоритми дій для кожного суб'єкта при отриманні інформації про випадки насильства, визначає форми та строки інформування, а також передбачає створення координаційних рад на

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

² Там само.

³ Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. *Офіційний вісник України*. 2018. № 69. Ст. 2332.

місцевому рівні як постійно діючих органів міжвідомчої координації.

Отже, як ми бачимо в українському законодавстві вперше було здійснено спробу комплексно врегулювати питання правового закріплення системи державних суб'єктів у сфері протидії домашньому насильству, а також сформовано правову основу міжвідомчої взаємодії різних органів державної влади як форми державного реагування на випадки насильства в сім'ї. В подальшому ратифікація Україною у 2022 році Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції)¹, а також виконання зобов'язань у рамках євроінтеграції висунули безпрецедентно високі вимоги до державних органів щодо побудови ефективної системи міжвідомчої взаємодії суб'єктів протидії цьому негативному явищу в українському суспільстві.

На концептуальному рівні Т.Лях, Т.Спіріна та В.Рогожинська розглядають міжвідомчу взаємодію як партнерство декількох державних відомств, органів та підрозділів місцевого самоврядування, що має на меті спільне досягнення цілей в соціальній сфері². І такий підхід до визначення вказаного поняття підтримується багатьма вітчизняними вченими.

Втім, з точки зору специфіки сфери протидії домашньому насильству міжвідомчу взаємодію, на наш погляд, слід розглядати в широкому розумінні як процес узгодження уповноваженими суб'єктами форм, засобів та способів вирішення загальнозначущої соціальної проблеми.

У свою чергу, у вузькому розумінні міжвідомча взаємодія в сфері протидії домашньому насильству по суті є різновидом соціально-правової співпраці (взаємодії на засадах партнерства) органів виконавчої влади (насамперед, Національної поліції), відомств, інших державних установ, органів місцевого самоврядування та окремих громадських інституцій, які у межах наданих законом повноважень здійснюють організаційні (спеціалізовані і професійні) заходи та цілеспрямовані дії на засадах партнерства з метою реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Тобто, це партнерство, яке передбачає обмін інформацією і ресурсами, а також координацію дій для ефективного виконання певних функцій у вказаній сфері, які віднесені до компетенції кожного із уповноважених суб'єктів.

А отже, визнаймо, що міжвідомча взаємодія у сфері протидії домашньому насильству є ключовим чинником успіху в процесі вирішення складних суспільних проблем, тому що дозволяє об'єднувати зусилля професіоналів різних державних структур та громадських інститутів з метою створення ефективної системи допомоги особам, які постраждали в наслідок насильства.

Згідно статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію

¹ Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. 221 с.

² Лях Т. Спіріна Т., Рогожинська В. Принципи міждисциплінарної взаємодії у соціальній роботі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 3. С. 224–228.

домашньому насильству» суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є¹:

1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;

4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

1. Так, до групи спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству законодавець відніс: 1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 2) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 3) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у тому числі їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 4) сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

2. До інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать: 1) служби у справах дітей; 2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції України; 3) органи управління освітою, заклади освіти, установи та організації системи освіти; 4) органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я; 5) центри з надання безоплатної правничої допомоги; 6) суди; 7) прокуратура; 8) уповноважені органи з питань пробації.

3. До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади, які, зокрема, надають допомогу постраждалим особам: 1) центри соціальних служб; 2) центри надання соціальних послуг; 3) притулки для дітей служб у справах дітей; 4) центри соціально-психологічної реабілітації дітей; 5) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка); 6) центри соціально-психологічної допомоги; 7) територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг); 8) інші надавачі соціальних послуг.

4. До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб віднесено: 1) притулки для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією російської федерації проти України; 2) денні центри соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

наси́льства та/або наси́льства за ознакою статі, сексуального наси́льства, пов'язаного зі збройною агресією російської федерації проти України, у тому числі кризові кімнати; 3) центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб; 4) спеціалізовані служби первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього наси́льства та/або наси́льства за ознакою статі, у тому числі пункти первинної медико-психологічної допомоги особам, постраждалим від фізичного або сексуального наси́льства чи наси́льства за ознакою статі, сексуального наси́льства, пов'язаного зі збройною агресією російської федерації проти України; 5) центри захисту дитини; 6) кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною агресією російської федерації проти України, протидії торгівлі людьми та з питань захисту прав дитини; 7) мобільні бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього наси́льства та/або наси́льства за ознакою статі, сексуального наси́льства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України; 8) служби, заклади та установи, призначені виключно для осіб, які постраждали від домашнього наси́льства та/або наси́льства за ознакою статі, сексуального наси́льства, пов'язаного зі збройною агресією проти України.

Крім того, у здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема виявленні фактів домашнього насильства, наданні допомоги та захисту постраждалим особам, також можуть брати участь підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, міжнародні організації, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи-підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми.

На законодавчому рівні власно саме Національну поліцію в особі її уповноважених органів і підрозділів визнано ключовим суб'єктом оперативного реагування на випадки домашнього насильства. Нажаль, в діючому законодавстві не надано чіткого переліку уповноважених органів Національної поліції, на які покладено функцію запобігання та протидії домашньому насильству. Втім, ми погоджуємося із думкою О. Б. Мороз та Ю. А. Хатнюк, що до системи таких органів на сьогодні слід віднести¹:

- дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади;
- поліцейських ювенальної превенції;
- підрозділи патрульної поліції та групи реагування патрульної поліції;
- підрозділи слідства та дізнання;
- сектори протидії домашньому насильству та мобільні групи реагування на факти вчинення домашнього насильства.

¹ Мороз О. Б., Хатнюк Ю. А. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 80. Том 1. С. 513–521.

За чинним законодавством, до повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, яких законодавець відніс до категорії «інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству», належать¹: 1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; 2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною агресією Російської Федерації проти України, протидії торгівлі людьми та з питань захисту прав дитини, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України; 3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; 4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; 5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством; 6) здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; 7) відкликання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством; 8) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері; 9) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Слід зазначити, що уповноважені підрозділи Національної поліції здійснюють свої повноваження у зазначеній сфері з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків. Зокрема, поліцейські мають право проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи².

Як бачимо, законодавець закріпив за підрозділами Національної поліції широкий спектр функцій: від негайного припинення протиправних

¹ Правоохоронна діяльність органів Національної поліції : Законодавство. Коментар. Роз'яснення / уклад.: В. С. Ковальський, С. С. Чернявський; за заг. ред. В. С. Ковальського, С. С. Чернявського. К. : Юрінком Інтер, 2022. 336 с.

² Біленко П. Уповноважені органи Національної поліції України як суб'єкти запобігання та протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. № 10. С. 157–161.

дій до профілактичної роботи з кривдниками і координації дій з іншими державними органами. Як підкреслив К. В. Довгунь, враховуючи те, що Національна поліція є спеціальним суб'єктом взаємодії¹, то саме на її підрозділи покладено виконання спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, таких як: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; взяття кривдника на профілактичний облік уповноваженим підрозділом органу Національної поліції та проведення з ним профілактичної роботи².

Особливе значення для практичної реалізації повноважень поліції має наказ МВС України № 654 від 01.08.2018 року, який детально регламентує процедуру винесення термінових заборонних приписів – одного з найважливіших інструментів негайного захисту постраждалих. Документ визначає: право виносити такі приписи належить уповноваженим підрозділам органів Національної поліції строком до 10 діб у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, процедуру їх оформлення на місці події, форму документа і механізми контролю за виконанням³. Важливо, що наказ передбачає обов'язкове інформування соціальних служб про кожний випадок винесення припису, що забезпечує подальший соціальний супровід сім'ї. У цьому аспекті також особливо важливою є норма Закону України «Про Національну поліцію»⁴, яка деталізується у спільному наказі Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13 березня 2019 року за № 369/180, щодо встановлення обов'язку поліції проводити оцінку ризиків повторного насильства та відповідно до її результатів застосовувати адекватні заходи реагування⁵. Цей документ визначає єдину методологію оцінювання рівня небезпеки (низький, середній, високий ризик) та відповідні заходи реагування. Участь у розробці цього наказу одразу двох міністерств підкреслює міжвідомчий характер протидії насильству та необхідність узгодженого підходу до оцінки ситуації.

Саме тому законодавчо було закріплено специфічні обов'язки у цій сфері протидії домашньому насильству, виконання яких покладено на інші

¹ Довгунь К. В. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 202 с.

² Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25.02.2019 № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>.

³ Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.

⁴ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

⁵ Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.

органи державної влади. Зокрема, заклади освіти та охорони здоров'я отримали правовий статус так званих «первинних детекторів» домашнього насильства, оскільки їхні працівники часто першими виявляють ознаки насильства серед дітей та дорослих. Таким чином, встановлений законом обов'язок освітян та медиків повідомляти компетентні органи про виявлені випадки насильства «не пізніше однієї доби» повинен забезпечити своєчасність реагування на випадки насильства в сім'ї та запобігти приховуванню фактів такого насильства.

Систему суб'єктів протидії домашньому насильству доповнюють утворені центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, які забезпечують правовий захист постраждалих осіб та їхнє представництво у судових процесах (стаття 13 Закону). Така інституційна архітектура відповідає найкращим європейським практикам і створює передумови для надання комплексної допомоги особам, що зазнали домашнього насильства.

Органи соціального захисту населення покликані забезпечити довгострокову підтримку постраждалих через систему спеціалізованих служб. Законодавець передбачив створення притулків, кризових кімнат, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, які мають працювати у тісній координації з правоохоронними органами (стаття 14 Закону). Принципово важливим є те, що на соціальні служби покладено не лише функції підтримки жертв, але й організацію корекційних програм для кривдників, що відображає сучасний комплексний підхід до протидії насильству.

Визнавши міжвідомчу взаємодію усіх суб'єктів ключовою умовою ефективної протидії домашньому насильству, треба визнати й те, що поліцейські заходи самі по собі не можуть забезпечити повноцінний захист постраждалих від домашнього насильства осіб та припинення протиправних дій з боку кривдників. А отже, вирішення даної проблеми потребує спільних зусиль Національної поліції і інших органів державної влади.

З цією метою на виконання постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року, в усіх регіонах України створені спеціалізовані координаційні ради з питань запобігання та протидії домашньому насильству при обласних та районних державних адміністраціях. До складу координаційних рад входять представники Національної поліції України, служб у справах сім'ї та дітей, центрів соціальних служб, медичних установ, органів освіти, місцевого самоврядування, а також громадські організації. Координаційні ради очолюються зазвичай заступником голови обласної (районної) державної адміністрації і збираються регулярно для вироблення спільних рішень – затвердження місцевих програм, моніторингу статистики, розгляду складних випадків, узгодження дій між відомствами. Зокрема, на кінець 2023 року координаційні ради діяли в усіх областях України. У багатьох містах і громадах також створено власні координаційні групи чи ради з питань сімейної політики та запобігання насильству. Наприклад, у Вінницькій області координаційна рада діє при обласній

державній адміністрації, окремі робочі групи працюють у кожному районі, об'єднуючи відповідальні служби для обговорення конкретних кейсів та напрацювання алгоритмів допомоги. Попри воєнний стан в Україні у 2022–2023 роках більшість координаційних рад продовжували працювати, деякі перейшли на онлайн-формат засідань. Результатом їх діяльності стало затвердження Державної соціальної програми протидії домашньому насильству на 2023–2025 роки та розпочата розробка нової програми на 2026–2030 роки, яка враховує сучасні виклики, зокрема впровадження цифрових інструментів. Незважаючи на позитивну статистику, життя вказує на наявність випадків декларативності багатьох координаційних механізмів в роботі координаційних рад. Слід відмітити, що координаційні ради позбавлені реальних владних повноважень, а їхні рішення мають виключно рекомендаційний характер. В результаті, відсутність механізмів відповідальності за невиконання узгоджених на радах заходів призводить до того, що міжвідомчі домовленості часто залишаються лише на папері.

З метою забезпечення комплексного інтегрованого підходу до протидії домашньому насильству та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від домашнього насильства, шляхом проведення превентивних заходів, ефективного реагування на факти домашнього насильства постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2022 р. № 129 внесено зміни до «Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» і «Порядку реалізації експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію». Таким чином, було визначено необхідність невідкладного інформування про факт насильства, що стали відомі працівникам закладів освіти, а також закріплено зобов'язання розміщувати на сайтах закладів освіти та донесення в доступний спосіб до учасників освітнього процесу інформацію про те, куди жертва насилля або інша зацікавлена особа може звернутися у випадках домашнього насильства¹. В межах реалізації експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 972, уповноважені підрозділи органів Національної поліції звітують щокварталу Нацсоцслужбі через Національну поліцію про результати здійснення повноважень у сфері запобігання і протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі у порядку, визначеному Міністерством соціальної політики України². Втім, у цьому аспекті не вирішеним залишилося питання узгодженості окремих процедурних норм. Наприклад, встановлений законодавством 24-годинний

¹ Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658 і від 27 листопада 2019 р. № 972: постанова Кабінету міністрів України від 16.02.2022 р. № 129.

² Порядок реалізації експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію: постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 р. № 972. *Офіційний вісник України*. 2019 р. № 96. Ст. 3177.

строк для повідомлення поліції про випадки насильства критикується практиками як надто довгий, особливо у ситуаціях, що створюють безпосередню загрозу життю. Крім того, різні відомчі інструкції містять різні вимоги щодо строків та форм повідомлень, що створює плутанину на місцях.

Звісно, важливим кроком у напрямку адаптації законодавства України до європейських норм у сфері запобігання гендерно зумовленому й домашньому насильству, а також посилення механізмів захисту постраждалих від таких видів насильства стало прийняття 19 грудня 2024 року закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» за № 3733-IX, який посилив відповідальність за домашнє насильство та запровадив низку новацій, зокрема автоматичне визнання потерпілими дітей, у присутності яких відбувалося насильство¹. Втім, проблемою є прогалини у правовому регулюванні окремих аспектів взаємодії суб'єктів протидії домашньому насильству, що призводить до різноманітності підходів у різних регіонах та ускладнює забезпечення єдиних стандартів їх роботи. Зокрема, відсутній спеціальний (відомчий) нормативно-правовий акт, який стандартизував би діяльність органів Національної поліції і інших суб'єктів у сфері протидії домашньому насильству. Нарешті проблемою залишається відсутність ефективних санкцій за порушення обов'язків з міжвідомчої взаємодії. Законодавство не передбачає конкретних заходів відповідальності для посадових осіб уповноважених державних органів, які ухиляються від виконання встановлених процедур інформування або координації дій, що послаблює стимули до належного виконання норм законодавства.

Незважаючи на виявлені прогалини та неузгодженості в законодавстві, слід констатувати, що правова основа взаємодії уповноважених державних органів у сфері протидії домашньому насильству в Україні є однією з найпрогресивніших у світі. Вона базується на сучасних міжнародних стандартах та передбачає комплексний підхід до вирішення вказаної проблеми: законодавчо визначено коло суб'єктів, розподіл між ними функцій, механізми координації. Водночас, практика правозастосування свідчить про необхідність подальшого удосконалення чинного законодавства з метою підвищення ефективності міжвідомчої взаємодії у досліджуваній сфері.

Висновки. Таким чином, аналіз практики функціонування системи суб'єктів протидії домашньому насильству, у тому числі й діяльності органів Національної поліції, вказує на необхідність комплексного підходу до удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії уповноважених підрозділів Національної поліції з іншими державними органами та

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

громадськими інституціями. Попри створення відповідної нормативно-правової бази та системи уповноважених органів, реальна ефективність міжвідомчої координації дій у сфері протидії домашньому насильству залишається недостатньою. Виявлені в положеннях чинного законодавства прогалини та недоліки мають системний характер і стосуються всіх рівнів міжвідомчої взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами – від організаційно-правових засад до технічного забезпечення обміну інформацією. Тому, враховуючи сучасні виклики, зокрема воєнний стан в країні, а також стрімкий розвиток цифрових технологій, пропонуємо власну систему заходів, спрямованих на підвищення ефективності координації дій між поліцією та іншими суб'єктами протидії домашньому насильству.

По-перше, необхідно усунути правові прогалини та неузгодженість норм у чинному адміністративному законодавстві України. У цьому аспекті необхідно внести зміни до статті 15 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» щодо конкретизації процедури притягнення до відповідальності посадових осіб за невиконання обов'язків з міжвідомчої взаємодії. Пропонуємо доповнити закон окремою статтею, яка б встановлювала дисциплінарну відповідальність посадових осіб за: несвоєчасне інформування уповноважених органів про випадки домашнього насильства; ухилення від участі в роботі координаційних рад; невиконання узгоджених на міжвідомчому рівні заходів протидії насильству.

По-друге, потребує удосконалення постанова Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів». Зокрема, необхідно: скоротити строки повідомлення про випадки насильства з 24 годин до 6 годин для випадків, що створюють безпосередню загрозу життю; запровадити електронні форми повідомлень з автоматичним розподілом між відповідальними органами; встановити чіткі критерії оцінки ефективності роботи координаційних рад; передбачити особливості координації в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану.

По-третє, з урахуванням розробки нової Державної програми протидії домашньому насильству на 2026-2030 роки, слід закріпити на законодавчому рівні обов'язковість цифровізації процесів обміну інформацією між органами. Це передбачає внесення змін до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» щодо визначення спеціального порядку обміну даними у сфері протидії домашньому насильству.

По-четверте, назріла потреба у належній цифровізації процесів взаємодії Національної поліції з іншими державними органами, яку на сьогодні слід визнати важливішою умовою підвищення ефективності системи протидії домашньому насильству. У цьому аспекті актуальності набуває створення Єдиної електронної системи обліку випадків домашнього насильства, яка повинна об'єднати всіх суб'єктів взаємодії у сфері протидії домашньому насильству (Національну поліцію, суди,

соціальні служби, медичні установи тощо), та забезпечити оперативний обмін інформацією між ними. З урахування позитивного закордонного досвіду та національних практик така система має включати наступні компоненти: 1) Центральну базу даних з інформацією про всі зафіксовані випадки насильства, кривдників, постраждалих та заходи реагування. Важливим є забезпечення різних рівнів доступу залежно від посадових повноважень користувачів та дотримання вимог захисту персональних даних; 2) мобільний додаток для постраждалих, розроблений за зразком проєкту UNFPA «Розірви коло»; 3) систему електронного моніторингу кривдників через GPS-браслети, який би попереджав поліцію про наближення кривдника до постраждалої особи; 4) платформу для міжвідомчої взаємодії, яка дозволить, зокрема, автоматично розподіляти повідомлення між відповідальними органами, відстежувати виконання узгоджених заходів, формувати аналітичні звіти та прогнози, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барсукова О. Скільки українців потерпали від домашнього насильства за перші 5 місяців 2025 року? Дані поліції. *Українська правда*, 2025. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/policiya-nazvala-kilkist-zayav-pro-domashnye-nasilstvo-za-5-rokiv-309014>.
2. Біленко П. Уповноважені органи Національної поліції України як суб'єкти запобігання та протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. № 10. С. 157–161.
3. В Україні оприлюднили статистику домашнього насильства. *Офіційний сайт «УП. Життя»*. URL: <https://greenpost.ua/news/v-ukrayini-oprylyudnyly-statystyku-domashnogo-nasylstva-i93196>.
4. Довгунь К. В. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 202 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
6. Лях Т. Спіріна Т., Рогожинська В. Принципи міждисциплінарної взаємодії у соціальній роботі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 3. С. 224–228.
7. Мороз О. Б., Хатнюк Ю. А. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 80. Том 1. С. 513–521.
8. Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. *Офіційний вісник України*. 2018. № 69. Ст. 2332.
9. Порядок реалізації експериментального проєкту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну

інформацію: постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 р. № 972. *Офіційний вісник України*. 2019 р. № 96. Ст. 3177.

10. Правоохоронна діяльність органів Національної поліції : Законодавство. Коментар. Роз'яснення / уклад.: В. С. Ковальський, С. С. Чернявський; за заг. ред. В. С. Ковальського, С. С. Чернявського. К. : Юрінком Інтер, 2022. 336 с.

11. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658 і від 27 листопада 2019 р. № 972: постанова Кабінету міністрів України від 16.02.2022 р. № 129.

12. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

13. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25.02.2019 № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>.

14. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.

15. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.

16. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

17. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

18. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. 221 с.

Стаття надійшла до редакції 27.07.2025

Olena Yu. SALMANOVA,

Doctor of Science in Law, Professor,

Honored worker of education of Ukraine

(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

Iryna D KAZANCHUK,

PhD in Law, Professor

(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF INTER-AGENCY

INTERACTION OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE WITH OTHER ENTITIES IN COMBATING DOMESTIC VIOLENCE IN TODAY'S CONDITIONS

The article is devoted to the analysis of the current state of administrative and legal regulation of interagency interaction of subjects of combating domestic violence. The provisions of the Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence" are analyzed, which introduced a new model of the system of interaction of authorized subjects in the specified area. It is noted that effective counteraction to domestic violence is impossible without systematic cooperation of state bodies and public institutions, since this problem is multifaceted, and therefore, its solution requires the simultaneous application of law enforcement, social, medical, educational and legal instruments. The article provides the author's definition of the concept of interdepartmental interaction of subjects in the field of combating domestic violence, according to which it is recognized as a type of socio-legal cooperation (interaction on the basis of partnership) of executive authorities (primarily the National Police), departments, other state institutions, local governments and individual public institutions, which, within the limits of the powers granted by law, carry out organizational (specialized and professional) measures, targeted actions on the basis of partnership in order to implement state policy in the field of preventing and combating domestic violence.

Special attention is paid to the analysis of regulatory legal acts that regulate the specifics of the powers of the National Police units in the field of combating domestic violence. It is concluded that the authorized units of the National Police are key subjects of operational response to cases of domestic violence, and they are also entrusted with the function of prevention in this area. Taking into account the latest challenges and changes in the current legislation of Ukraine, the main directions for improving the administrative and legal principles of interagency interaction of the National Police of Ukraine with other state and public institutions in the field of combating domestic violence in the current conditions have been identified. In particular, it is noted that a more important condition for increasing the effectiveness of the system of combating domestic violence is the proper digitalization of the processes of interagency interaction.

Keywords: *administrative and legal regulation, subjects of combating domestic violence, interagency interaction, National Police of Ukraine.*